

Душан Милијић

ПРЕ ВРЕМЕНА ЧУДА И ПОСЛЕ ВРЕМЕНА ПЕКИЋА

Приказ збирке *Пре времена чуда* (Група аутора, Београд, 2020)

У време кад је један вирус паралисао читаву планету и кад се учинило да ће бити потребна чудеса да свет не би пропао попут Атлантиде, проза Борислава Пекића (1930–1992), за коју се деценијама ионако не смањује интересовање код најшире публике, као да је постала још актуелнија, тим пре што се у правом светлу сагледала и њена пророчка димензија, што је одувек знало да узнемири читаоце.

Иако је збирка о којој ће бити речи објављена у години за коју су многи пожелели да нестане и из сећања и из историје, као да су је скакавци појели (јер многим се дотична година показала знатно тежом од оне која се нашла, такође пророчки, на насловној страници једног Пекићевог романа), управо је историја показала да су такве године биле веома плодноне за књижевне ствараоце и да су управо у таквим временима написана поједина дела која су доцније постала светски класици, а пошто још увек има писаца који у себи носе Пекићеву уметничку снагу и вољу за пасионираним радом, пошто и даље има писаца којима писање замењује дисање као што је то било у Пекићевом случају, није необично што је ванредна ситуација лако могла да изнедри и дела која би била обимнија од вишетомне саге о Његованима.

Случајно или не, десило се да године 2020. пада девет деценија од рођења Борислава Пекића, па кад су већ околности, условно речено, биле повољне за литерарно надахнуће, то је искоришћено на један леп и прикладан начин, а као резултат појавила се збирка названа *Пре времена чуда*, коју је приредио Вуле Журић и која је састављена од текстова инспирисаних Пекићевим животом и радом.

Иако од шеснаесторо аутора већина учествује са прозном фикцијом (мада су поједине приче толико уверљиве да ће читалац сигурно помислити да се ради о документарности или аутобиографском запису), има

у збирци и текстова који иду у домен есејистике и мемоара, мада се они и као такви савршено уклапају у измаштане догађаје и посебно обogaћују саму књигу као целину.

Ако би се, међутим, шеснаест текстова и могло описати јединственим термином приче, ипак би било крајње погрешно рећи да су то приче о Пекићу, јер иако је у неким случајевима Пекић заиста постао књижевни лик, иако поједини аутори износе своје личне утиске о писцу којег су имали прилике да упознају, има и оних прича у којима малтене нема Пекића нити се он уопште помиње, али се зато јасно уочава да су настале као одјек карактеристичних мотива и референци из значајних Пекићевих дела.

Састављајући збирку посвећену Бориславу Пекићу, приређивач је свесно одабрао и разноврне текстове и разноврне књижевне ствараоце, тако да ће свака наредна прича још више изненадити читаоца уколико је очекивао било какву сличност са оном коју је претходно прочитао, односно са оном која претходи причи коју тренутно чита.

Ако ипак постоји константа која чврсто држи текстове на окупу и чини од њих нераскидиви низ, то би, осим самог Пекића, било интересовање за његов роман *Беснило*, којем је посвећен највећи број прича, а такво је интересовање и више него очекивано с обзиром на моменат у коме су приче написане, па кад би се фикција макар на тренутак замислила као реалност, не би било тешко да се из приче у причу реконструише цео процес настанка *Беснила*, али и свих последица које је зараза на лондонском аеродрому (кад би била истинита) оставила на човечанство, припремивши га за још теже болести, од којих неке треба схватити и метафорично, а не увек дословце.

Као један од оних књижевних пророка који су можда грешили у појединостима али су погађали суштину, ни Пекић није био далеко од Икарове судбине да највише буде вољен онда кад пада, али да није било таквих ситуација и тренутака, питање је да ли би у једном лондонском врту била осмишљена маестрална дела која се и деценијама касније читају с оним пошто-

вањем које се испољава кад се, на пример, предузима ходочашће.

А да је на путовање кроз Пекићева дела било и преданих ходочасника, показује управо збирка Пре времена чуда, из које се јасно види да у српској књи-

жевности, и након времена током којег је стварао Борислав Пекић, итекако има талентованих писаца који ће пред читаоце тек излазити са новим чудима у својој прози, негујући и бранећи писану реч чак и онда кад се буде чинило да су за њу дошли последњи дани.